

פסח, השבעתי אתכם בנות ירושלים, מקורות

ד"ר חזות גבריאלי

1. **השבועה הראשונה**, הקשר שבין הדוד לרעיה בשיאו:

"הביאני אל בית היין, ודגלו עלי אהבה..."

שמאלו תחת לראשי, וימינו תחבקני" (ב-ד, ו).

ולפתע:

"השבעתי אתכם בנות ירושלים

בצבאות או באילות השדה,

אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ".

הדוד אומר: "הנך יפה רעיתי..."

והרעיה מאשרת: "הנך יפה דודי"....

הרעיה מכריזה: "כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים. בצלו חמדתי וישבתי,

ופריו מתוק לחכי".

ואילו הדוד: "הביאני אל בית היין... סמכוני באשיות, רפדוני בתפוחים...

שמאלו תחת לראשי, וימינו תחבקני" (א, טו - ב, ה).

2. **השבועה השנייה**

"אקומה נא ואסובבה בעיר בשווקים וברחובות, אבקשה את שאהבה נפשי. בקשתיו ולא מצאתיו.

מצאוני השומרים הסובבים בעיר. את שאהבה נפשי ראיתם. כמעט שעברתי מהם, עד שמצאתי את שאהבה נפשי. אחזתיו ולא ארפנו, עד שהבאתיו אל בית אמי ואל חדר הורתי" (ג, ב-ד).

"השבעתי אתכם בנות ירושלים,

בצבאות או באילות השדה,

אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ".

3. **השבועה השלישית**

"פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתי", "בקשתיהו ולא מצאתיהו, קראתיו ולא ענני. מצאני השמרים הסבבים בעיר". "הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי שמרי החומות" (ה, ב-ו).

"השבעתי אתכם בנות ירושלים,

אם תמצאו את דודי מה תגידו לו?

שחולת אהבה אני" (ה, ח).

4. השבועה הרביעית

"אמצאך בחוץ אשקך, גם לא יבזו לי. אנהגך, אביאך אל בית אמי תלמדני...שמאלו תחת ראשי, וימינו תחבקני" (ח, א-ג)

"השבועתי אתכם בנות ירושלים

מה תעירו ומה תעוררו את האהבה

עד שתחפץ." (ח, ד).

5. "אחות לנו קטנה, ושדים אין לה

מה נעשה לאחותנו ביום שידובר בה?

אם חומה היא, נבנה עליה טירת כסף

ואם דלת היא, נצור עליה לוח ארז" (ח, ח-ט).

6. רבי יוסי בן חנינא (כתובות קיא): "שלוש שבועות הללו למה? אחת, שלא יעלו ישראל בחומה; ואחת, שהשביע הקדוש ברוך הוא את ישראל שלא ימרדו באומות העולם; ואחת, שהשביע הקדוש ברוך הוא את העובדי כוכבים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי.

7. רבי חלבו (מדרש שיר השירים ב יח) מונה ארבע שבועות: השביע לישראל שלא ימרדו על המלכיות; ושלא ידחקו על הקץ ושלא יגלו מסטירין שלהם לאומות העולם; ושלא יעלו חומה מן הגולה.

8. רבי לוי, (כתובות קיא) מוסיף שלוש שבועות על אלה של רבי יוסי בן חנינא: שלא יגלו את הקץ; ושלא ירחקו את הקץ; ושלא יגלו את הסוד לעובדי כוכבים.

9. מדרש שיר השירים (ב, יח). כל השבועות הן לישראל. השבועה לאומות העולם היא דרך לאפשר לישראל לקיים את שבועתם, "שאם מקשין עול על ישראל, הן גורמים לקץ לבוא שלא בעונתו".

10. החומה - פירושה בבבל ובארץ ישראל

רב יהודה, מייסד ישיבת פומפדיתא שבבבל, אסר על תלמידיו לעלות לארץ ישראל (כתובות קיא). רב זירא תלמידו רצה לעלות, והסתמך על דברי רבי יוסי בן חנינא, האמורא הארץ ישראל, שהאיסור הוא לעלות "בחומה" - יחד ביד חזקה. אבל עליית יחידים - מותרת. וכך עזב רב זירא את בבל כמתגנב, ואף את ברכת הפרידה לא נטל מרבו. הלך לו רב זירא לארץ ישראל, וכשעבר את הנהר האחרון שבדרכו כשהוא מהלך על חבל - כי לא מצא מעבורת - שמע את לגלוגו של הצדוקי שאמר לו: "עמא פזיזא, שקדמיתו פומייכו לאודנייכו, אכתי בפזיזותייכו קיימיתו? (עם פזיז, שהקדמתם פיכם לאזניכם - נעשה לנשמע - עדיין בפזיזותכם אתם עומדים)

ועל כך ענהו רב זירא: "דוכתא דמשה ואהרן לא זכו ליה, אנא מי יימר דזכינא לה?". (כתובות קיב). (מקום שמשה ואהרן לא זכו להיכנס אליו, מי יאמר שאני אזכה לו?)

הגיע רב זירא לארץ ישראל, ויצא לשוק כדי לקנות סחורה. אמר לו למוכר: שקול יפה. הכיר המוכר, לפי האקצנט של דיבורו כי בבלי הוא, ואמר לו: לך מכאן, בבלי שאבותיו החריבו את בית המקדש. הלך רב זירא כשהוא אומר לעצמו: האם אין אבותי כאבותיו שלזה? בתוך כך עלה לבית הועד, ושמע קולו של רב שילא שישב ודרש: "אם חומה היא - אילו ישראל עלו חומה מן הגולה [בזמן עזרא] - לא חרב בית המקדש פעם שנייה".

אמר רב זירא: יפה למדני עם הארץ. (מדרש רבא שהש"ש ח יא).